

tesen tudósítottak a hazai napilapok. Így beszámoltak arról is, hogy útban Suez felé, a király megállt Isztambulban, ahol Abdul Aziz szultán látta őt vendégül. Ahogyan a lapok is említették, II. Endre után Ferenc József volt az első magyar király, aki felkereste a Szentföldet. A Szezei-csatorna megnyitását követően Egyiptomban is utazgatott, megtekintett több műemléket és megmászta a Kheopsz-piramist is. A napilapokon kívül a király kíséretében lévő írók és újságírók útirajzaiban, visszaemlékezéseiben is olvashatunk a csatorna megnyitásáról.

A Szezei-csatorna átadása nemcsak mint szenzációs és pompás esemény került a lapok vezető hírei közé. A gyakorlati kérdések, a várható haszon elemzése, legalább olyan nagy érdeklődésre tarthattak számot, mint a mérnöki teljesítmény. Már az építkezések megkezdése után nem sokkal, 1860-ban, a Trieszben működő Revoltella-bizottmány, felvetette egy osztrák-magyar kelet-ázsiai expedíció tervét, amelynek fő feladata az volt, hogy megvizsgálja a csatorna megnyitásából származó külkereskedelmi előnyöket és lehetőségeket. A „Donau” fregattból és a „Friedrich” korvettből álló kelet-ázsiai expedíció végül csak 1868-ban indult útnak, tagjai között Cserei Manóval, Kaas Ivorral, és Xántus Jánossal. A kereskedelmi lehetőségek tanulmányozásán kívül célul tűzték ki a diplomáciai kapcsolatok létesítését, konzulátusok felállítását, és nem utolsósorban tudományos gyűjtések végzését is, amellyel Xántus Jánost bízta meg akkor a Magyar Nemzeti Múzeum.

Kamara-kiállításunkhoz a törzsgyűjteményben lévő dokumentumokon kívül a Térképtárban található Szezei-csatorna térképekből is válogattunk.

Pap Ágnes
pagi.at.oszk.hu

VENDÉGÜNK TÖRÖKORSZÁG

Törökország különleges földrajzi fekvése, mintegy választóvonalként való elhelyezkedése az iszlám és a nyugati kultúra között, egykori világbirodalmi szerepe, különleges ízt ad a mai török szépírók regényeinek, novelláinak, egzotikus lírájának. A régi és új szépirodalmi művekben emberi sorsokon keresztül kíséreljük nyomon a török történelem alakulásának szeszélyes ívét a mai, huszonegyedik századi modern európai államig.

A török irodalom első írásos emlékei a 8. századból maradtak fenn. Klasszikus európai irodalmi műfajok mindazonáltal csak a 19. század elején honosodtak meg, ezt megelőzően nem írtak európai irodalmi műfajokban, a történetírás, népköltészet és a Balassi Bálint lírájára is ható rituális-szimbolikus jellegű díván-költészet volt leginkább jellemző. E század második felében elindított társadalmi reformok ugyanakkor az irodalmi életre is befolyással voltak, megújították az írott nyelvet, és addig nem ismert műfajok jelentek meg. Az 1923-ban megalakult Török Köztársaság irodalma nem sokban különbözött a nacionalista szellemű Nemzeti Irodalom mozgalom törekvéseitől, de felhasználta a török népművészet értékeit és nyugati haladó irányzatokat is. Nagy előrelépést jelentett, hogy Kemal Atatürk eltörölte az arab írást, és bevezette a latin betűs török ábécét. A korszak prózájában a realizmus és naturalizmus dominált, megjelentek az ún. társadalmi és falusi regények (Orhan Kemal, Yasar Kemal). A lírai műfajokban folytatták az oszmán török hagyományokat, virágzott a tradicionális szillabikus költészet is. Ezzel a hagyománnyal szakított először a Majakovszkij-követő, Magyarországon is jól ismert Názim Hikmet költő, aki bevezette a szabad verselést a török irodalomba.

A modern török irodalom erőssége ugyanakkor a próza, a novella. *Török elbeszélők* (1974), *Van, akit a sólyom karmol meg* (2004), *28 török novella* (2011) címen magyarul is megjelentek prózai gyűjtemények. A második világháború utáni szocialista Magyarországon persze főleg a parasztok, munkásberek elmaradottságáról, kizsákmányolásáról szóló alkotásokat adták csak ki. Az elmúlt évtized regényolvasó magyar közönsége a globalizálódó társadalmak ismerősnek tetsző világán kívül az iszlám történelmi múltba visszavezető, izgalmas történeteket is kézbe veheti. A török irodalom nemzetközi elismertségét megerősíti az a tény is, hogy Yasar Kemalt többször is Nobel-díjra jelölték, Orhan Pamuk pedig 2006-ban megkapta az irodalmi Nobel-díjat.

Az Országos Széchényi Könyvtár 2014. május végéig tartó kamarakiállítással tisztelgett a kortárs török írók és költők művei előtt, bemutatva azt a kis szeletet vendégeink alkotásainak, amelyek a magyar olvasók számára is hozzáférhetőek, s amelyek száma reményeink szerint a jövőben egyre gyarapodik majd.

Somogyi Etelka
somogyi.etelka.at.oszk.hu